

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱԲՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ՈՐՈՇՈՒՄ

2022 թվականի սեպտեմբերի 5-ի № 10

Լսելով Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական ճամբարաբանում՝

- «Մասնագիտաական կողմնորոշման աշխատանքների համակարգում»,
- «Կրթական ելքային արդյունքների դասավանդման և ուսումնառության մեթոդների ու գնահատման միջև կապը: Գնահատման մեթոդների օրինակներ: Գնահատման չափանիշների դասավանդման ինտերակտիվ մեթոդների օրինակներ» ուղեցույցը,
- «Կրթական ելքային արդյունքների սահմանումը»

ուղեցույցերի հաստատման մասին հարցը: (Զեկուցող՝ Ս Ասատրյան)

Համալսարանի գիտական խորհուրդը որոշում է.

Հաստատել համալսարանի

- «ՀՊՄՀ-ում մասնագիտաական կողմնորոշման աշխատանքների համակարգում» ուղեցույցը:
- «Կրթական ելքային արդյունքների դասավանդման և ուսումնառության մեթոդների ու գնահատման միջև կապը: Գնահատման մեթոդների օրինակներ: Գնահատման չափանիշների դասավանդման ինտերակտիվ մեթոդների օրինակներ» ուղեցույցը:
- «Կրթական ելքային արդյունքների սահմանումը» ուղեցույցը:

ԳԻՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

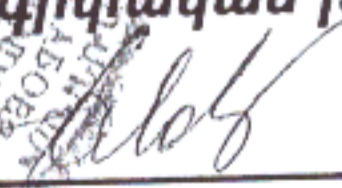
ՍՐԲՈՒՀԻ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱԲՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ՄԱԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԵԼՔԱՅԻՆ
ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ
ՍԱՀՄԱՆՈՒՄԸ

Հաստատված է
«Խաչատրուր Արուսյանի» անվան հայկական պետական
մանկավարժական համալսարան»
հիմնադրամի գիտական խորհրդի
2022թ. սեպտեմբերի 5-ի, №1 նիստում
գիտական խորհրդի նախագահ՝
 Սրբուհի Գևորգյան

ՈՐԱԿԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԵԼՔԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄԸ
ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ

ԵՐԵՎԱՆ 2022

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսուցման ավանդական եղանակը իրենից ներկայացնում էր ուսուցչակենտրոն ուսուցում, որը հաշվի էր առնում, թե որքան լավ են սովորողները յուրացրել նյութը: Առարկայական նկարագրերը հիմնականում անդրադառնում էին այն դասընթացի բովանդակությանը, որը որ պետք է դասավանդվեր այդ դասախոսության ընթացքում: Այնուամենայնիվ, ուսուցման այս մոտեցումը ուներ իր բացասական կողմերը, ըստ որի դժվար կլինեին բացահայտել, թե ինչ պետք է ուսանողը կարողանա անել դասընթացի ավարտից հետո: Սակայն շուտով ուսուցման ուսուցչակենտրոն մոտեցմանը եկավ փոխարինելու ուսանողակենտրոն մոտեցումը: Այս մոտեցումը արդեն ուշադրություն էր դարձնում այն հանգամանքին, թե ինչ է ակնկալվում ուսանողից, որպեսզի նա կարողանա անել դասընթացի ավարտից հետո: Այսինքն, այս մոտեցումը վերաբերում էր վերջնարդյունքահեն մոտեցմանը: Ուսումնառության ակնկալվող արդյունքներ կամ պարզապես վերջնարդյունքները օգտագործվեցին արտահայտելու, թե ինչ է ակնկալվում սովորողներից, որպեսզի նրանք ի վիճակի լինեն անելու ուսումնառության վերջում:

Գոյություն ունի վերջնարդյունքների բազմաթիվ սահմանումներ, սակայն մենք հինք կընդունենք Ֆրեդիտների կուտակման և փոխանցման եվրոպական համակարգն՝ օգտագործողի ուղեցույցի (ECTS Users Guide, 2015) հետևյալ սահմանումը, ըստ որի՝

Կրթական վերջնարդյունքը (այսուհետ՝ ԿՎ) գիտելիքի, կարողությունների և հմտությունների համակցությունն է, որը ցույց է տալիս, թե ինչ կիմանա, կհասկանա և կկարողանա անել սովորողը ուսումնառության ավարտին:

ԻՆՉՊԵՍ ԵՆ ՈՐՈՇՎՈՒՄ ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

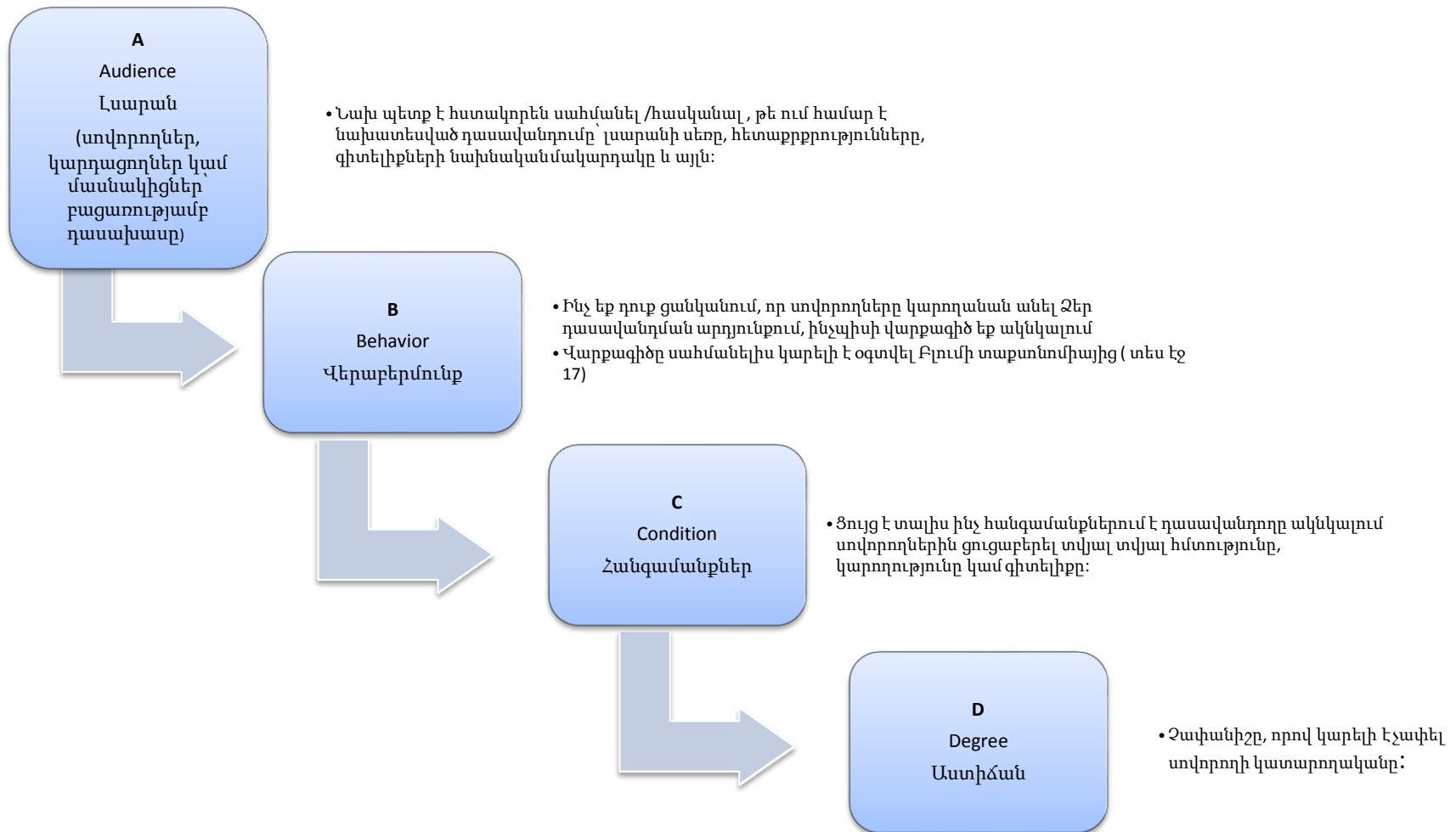
Կրթական վերջնարդյունքները որոշվում են հաշվի առնելով առարկայի նպատակներն ու խնդիրները:

Դասընթացի նպատակը նրա բովանդակության ընդհանրական նկարագրություն է: Այն սովորաբար արտահայտում է դասախոսի մտադրությունը, որում պետք է նշվի դասընթացի ընդհանուր ուղղությունն ու բովանդակությունը: Նպատակը սահմանելիս պետք է ընդհանրական կերպով նշվի, թե ինչ թեմաներ է դասախոսը մտադիր դասավանդել ուսուցման պրոցեսում: Այլ կերպ ասած, նպատակը կարելի է ներկայացնել իբրև բոլոր խնդիրների ընդհանրական նկարագրություն:

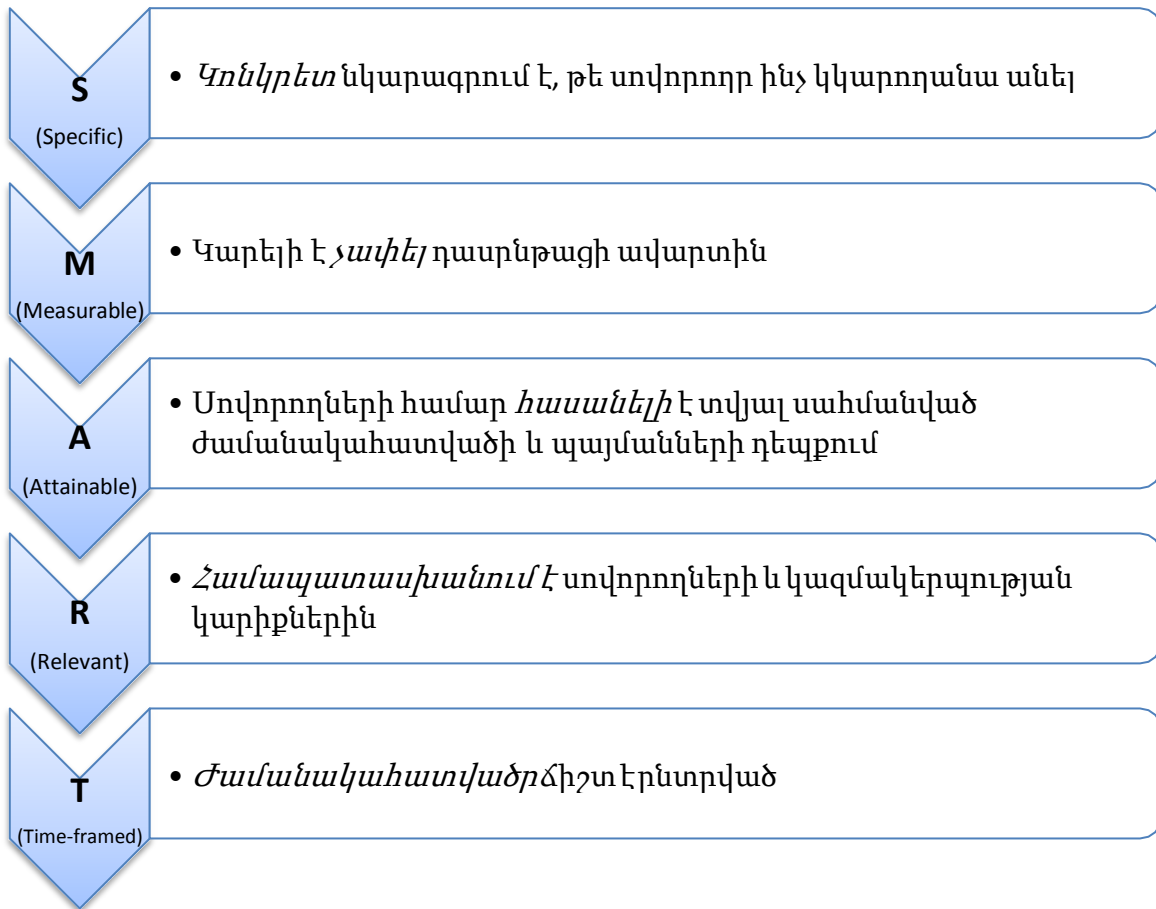
Օրինակ՝ կրթական ծրագրի մոդուլի նպատակը կարող է լինել «Ներկայացնել ուսանողներին ատոմի կառուցվածքը»:

Դասընթացի խնդիրները նպատակից բխող մասնավոր և կոնկրետ դրույթներ են, որոնք արտացոլում են այն առանձնահատուկ շրջանակները, թե ինչ է դասախոսը մտադիր դասավանդել:

Դասընթացի խնդիրները սահմանելու տարբեր մոդելներ են մշակվել, որոնցից մեկն է ABCD մոդելը:

Խնդիրները պետք է լինեն **S M A R T**: Այլ կերպ ասած՝

Հետևաբար նպատակը հնարավորություն է տալիս հասկանալու առարկայի ընդհանրական մտադրությունը, իսկ խնդիրները տալիս են մասնավոր տեղեկատվություն առարկայի մտադրության վերաբերյալ: Յուրաքանչյուր նպատակից հնարավոր է բխել մի քանի խնդիր:

Ի տարբերություն խնդիրների՝ վերջնարդյունքները պարզ և հստակ սահմանված ակնկալվող արդյունքներն են այն մասին, թե սովորողը ինչ պետք է ձեռք բերի և ինչպես ցուցաբերի դրանք ուսումնառության ավարտից հետո: Ուստի, վերջնարդյունքները առավել ճշգրիտ են, հեշտ կազմվող և ավելի պարզ ձևակերպված, քան խնդիրները: Հարկ է նշել, որ վերջնարդյունքները ցույց են տալիս, թե ուսանողը որքանով է կոմպետենտ այդ առարկան ավարտելուց հետո, թե ի վերջո ուսանողը ինչ է սովորել այդ առարկայից, իսկ խնդիրները ցույց են տալիս, առարկայի մտադրության առավել մասնակի ուղիները, թե ինչ է դասավանդվելու դասախոսի կողմից: Ավելին, վերջնարդյունքները ընդգծում են այն

գործողությունները, որոնք որ կատարվում է ուսանողների կողմից, քան թե դասախոսի, իսկ խնդիրները հակառակը՝ ընդգծում են դասախոսի կողմից կատարվելիք գործողությունները:

ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔ ԵՎ ԿՈՍՊԵՏԵՆՑԻԱ

Գրականության որոշ աղբյուրներում <<կոմպետենցիա>> տերմինը ասոցացվում է վերջնարդյունքների հետ: Այդ իսկ պատճառով էլ դժվար է գտնել հստակ սահմանում կոմպետենցիա հասկացության համար: Որոշ դեպքերում այն նկարագրում է, թե որքանով է ուսանողը ընդունակ ներկայացնելու իր գիտելիքը, հմտություններն ու կարողությունները: Իսկ օրինակ Որակավորումների Ազգային Շրջանակը (ՈԱՇ) այն սահմանում է որպես կարողություն, ըստ որի սովորողը իր գիտելիքը, հմտություններն ու անհատական, սոցիալ և/կամ մեթոդական կարողությունները օգտագործում է աշխատանքում կամ ուսումնառության ընթացքում՝ մասնագիտական և անհատական զարգացման համար: ՈԱՇ-ի համատեքստում կոմպետենցիան նկարագրված է պատասխանատվության և ինքնուրույնության տեսանկյունից: Կոմպետենցիաները բաժանվում են առարկայի մակարդակով սահմանված կոմպետենցիայի (բնորոշ է միայն տվյալ առարկային) և ընդհանրական կոմպետենցիայի (ընդհանուր են ցանկացած մասնագիտության առարկայի համար):

ՏԿրեդիտների կուտակման և փոխանցման եվրոպական համակարգն՝ օգտագործողի ուղեցույցում (ECTS Users Guide, 2015) նշվում է, որ կրթական վերջնարդյունքը արտահայտում է կոմպետենցիայի ուսանողի կողմից ձեռք բերված մակարդակը և ստուգված լինելը գնահատման միջոցով: ԿՎ-ները ձևավորվում են դասախոսական անձնակազմի կողմից, որը ներառում է նաև ուսանողներ և այլ շահեկիցներ: Քանի որ դեռևս տարածված չէ կոմպետենցիա տերմինի հստակ սահմանումն ու հասկացումը, վերջնարդյունքները սկսեցին առավել հաճախ օգտագործվել առարկայական նկարագրերում՝ սահմանելով, թե ինչ է ակնկալվում ուսանողներից, որպեսզի նրանք իմանան, հասկանան և ի վիճակի լինեն ցուցաբերելու ուսումնառության ավարտից հետո:

ԻՆՉՊԵՍ ԿԱԶՄԵԼ ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱԴՐՅՈՒՆՔԸ:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ ԵՎ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ

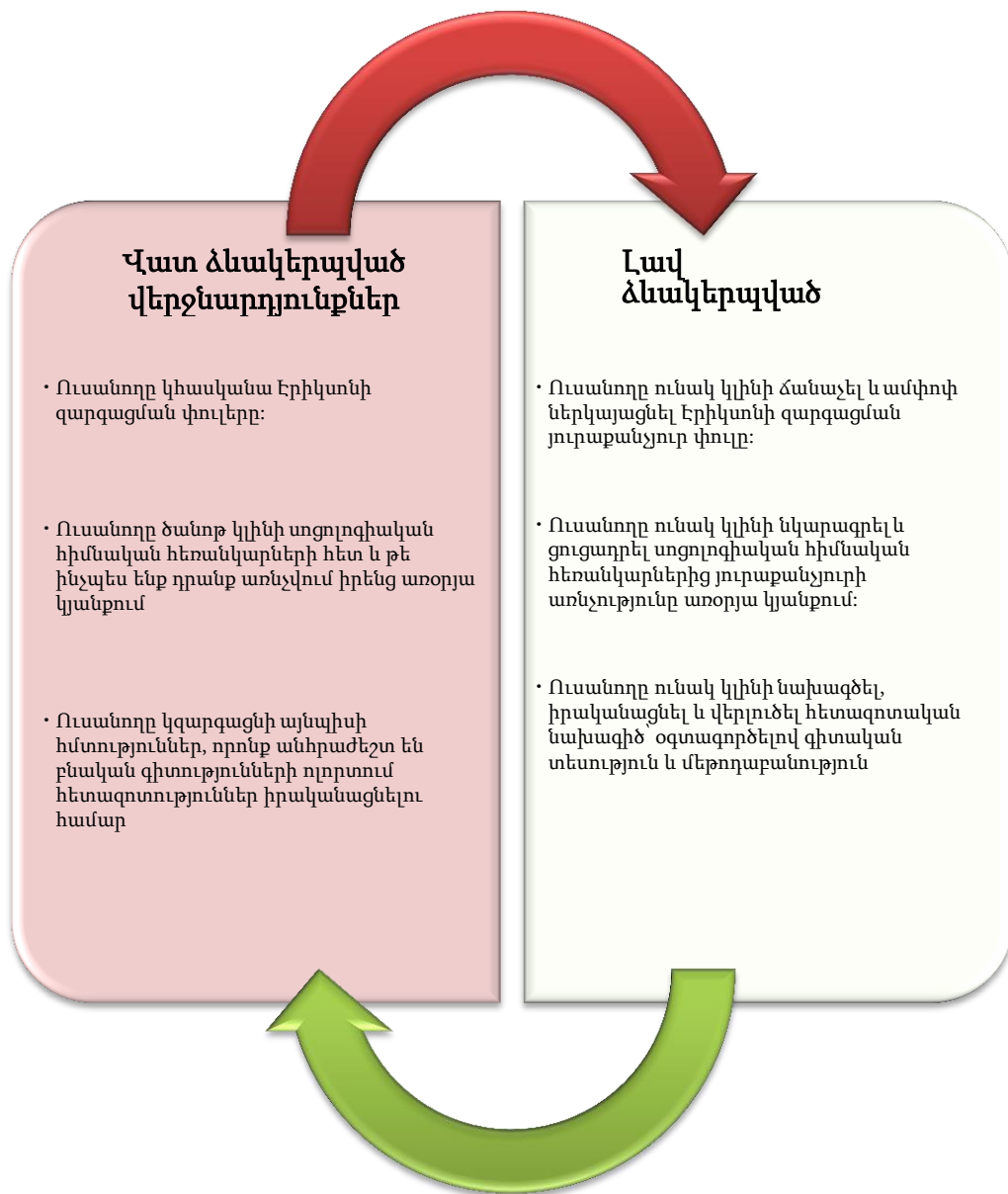
Ինչպես արդեն իմացանք, ԿՎ-ն նկարագրում է, թե ուսանողը ինչ կիմանա, կհասկանա և/կամ կկարողանա անել դասընթացի ավարտից հետո: Ուստի և առանձնահատուկ ուշադրություն է անհրաժեշտ դարձնել դրանց սահմանման գործընթացի վրա: Ստորև ներկայացված է անավարտ ցանկ, որի օգտակարությունը ապացուցված է բազմաթիվ մեթոդներով:

- ԿՎ-ները պետք է համարժեքորեն արտահայտեն առարկայի բովանդակությունը, խնդիրները, նպատակը:
- ԿՎ-ները պետք է լինեն հակիրճ, բայց միևնույն ժամանակ ոչ շատ մանրակրկիտ ձևակերպված:
- ԿՎ-ները պետք է լինեն համահունչ մեկը մյուսին:
- ԿՎ-ները պետք է լինեն հեշտ ընկալելի և վերահսկելի այն առումով, թե ի վերջո ինչ է ձեռք բերելու ուսանողը դասընթացի ավարտից հետո:
- Նախադասությունները լավ կլինի կազմել շատ կարճ ու պարզ, բոլորին հասկանալի լեզվով, անհրաժեշտ է հիշել, որ դրանք պետք է հասկանալի լինեն նույնիսկ առարկային անծանոթ փոդոցում քայլող ցանկացած մարդու:
- ԿՎ-ները պետք է լինեն իրագործելի նշված ծանրաբեռնվածության շրջանակներում:
- Համոզվեք, որ ԿՎ-ները համահունչ են դասընթացի նպատակին, բովանդակությանը և շաղկապված են ծրագրի ԿՎ-ների հետ:
- ԿՎ-ները պետք է նաև համահունչ լինեն համապատասխան ուսումնառության քայլերի, գնահատման մեթոդների և գնահատման չափանիշների հետ:
- Չկան հստակ սահմանված կանոններ, թե որքան պետք է սահմանվեն ԿՎ-ներ առարկայի մակարդակով: Փորձը ցույց է տալիս, որ 4-8-ը բավարար են (2 կրեդիտ՝ 4ԿՎ, 6 կրեդիտ՝ 8ԿՎ): Ընդհանուր առմամբ, դա կախված է առարկայի ծանրաբեռնվածությունից և դասավանդման նպատակներից:

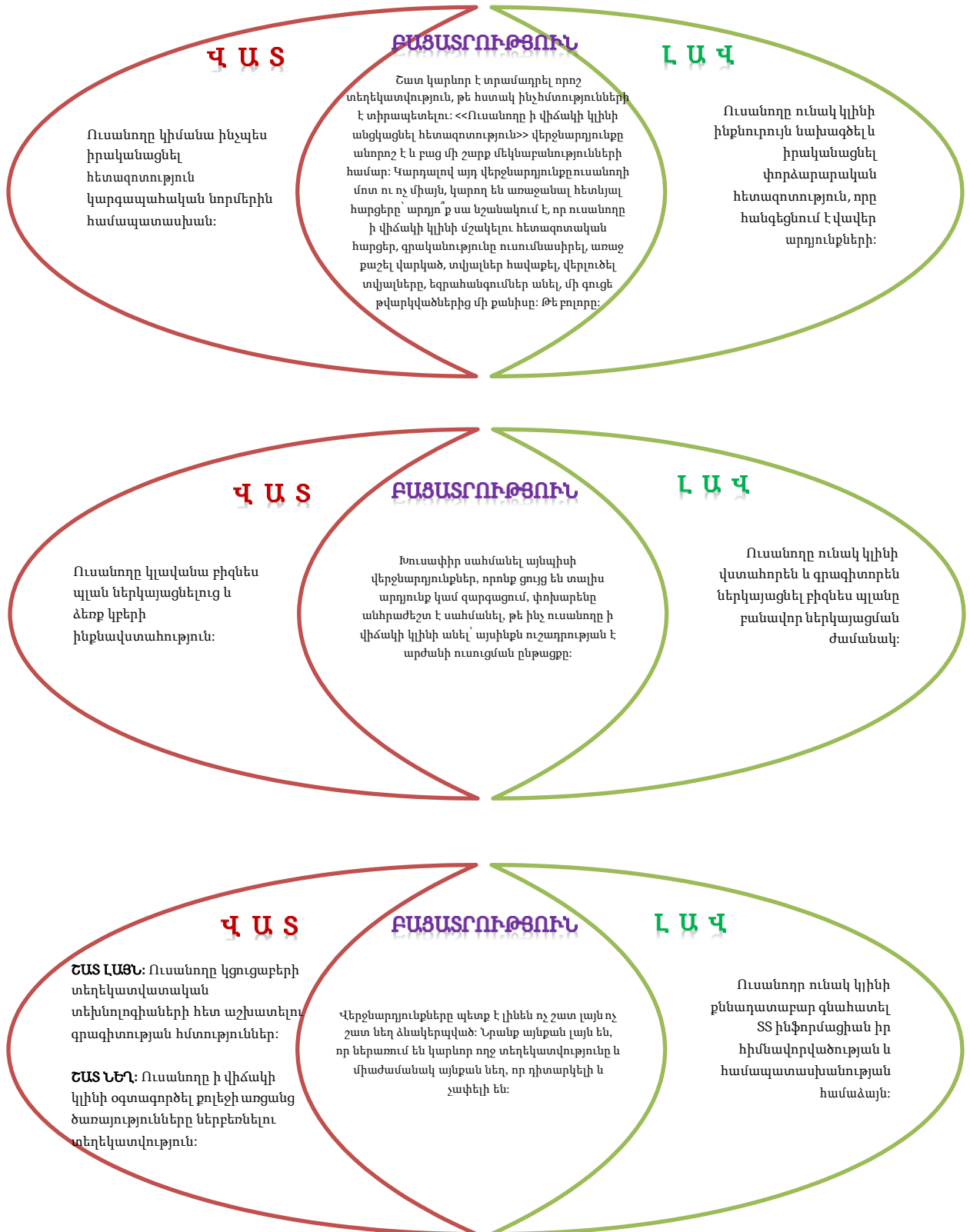
- ԿՎ-ների ձևակերպման լայնորեն տարածված եղանակը հիմնված է հետևյալ հիմնական տարրերի վրա՝
 - Անհրաժեշտ է օգտագործել ակտիվ կամ ներգործուն բայեր՝ արտահայտելու թե ինչ է ակնկալվում որպեսզի ուսանողները իմանան և ունակ լինեն անելու (այսինքն՝ սովորողները կարող են <<նկարագրել>>, <<իրականացնել>>, <<հետևություն անել>>, <<պլանավորել>> և այլն): Լավ կլինի յուրաքանչյուր ԿՎ-ի համար օգտագործել մեկ ակտիվ բայ (*մանրամասն տեղեկության համար տես Բլումսի տաքսոնոմիան*):
 - Անհրաժեշտ է խուսափել այնպիսի բայեր օգտագործելուց, որոնք ունեն երկակի կամ միգուցե մի քանի իմաստներ, քանի որ ինչպես արդեն գիտենք ԿՎ-ն պետք է լինի չափելի և թափանցիկ: Այդպիսի բառերից են օրինակ՝ *իմանալ, սովորել, հասկանալ, ծանոթ լինել, իրազեկ լինել, արժևորել և այլն*: Սրաք կոչվում են այսպես ասած \$վատ՝ բառեր:
 - Պարզաբանում է, թե տվյալ վերջնարդյունքը ինչին է վերաբերում՝ գիտելիք, թե հմտություն ձեռք բերելուն, այսինքն՝ կարող է բացատրել կոշտ սկավառակի բաղադրիչների ֆունկցիաները, կամ կարող է ներկայացնել հյուրասենյակի ձևավորումը ձեռքով):
 - Հստակեցնում է ԿՎ-ի ձեռքբերման ուղիները (այսինքն՝ *մշակել հետազոտական դիզայն կիրառելով ժամանակակից գիտական մեթոդներ*):
- Ամենակարևորը անհրաժեշտ է հիշել, որ ԿՎ-ն պետք է ներկայացնի ուսանողների կարողության այն մինիմալ չափը, որի դեպքում ուսանողը հաջողությամբ կավարտի տվյալ դասընթացը:

ՎԱՏ ԵՎ ԼԱՎ ՁԵՎԱԿԵՐՊՊԱԾ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ

Այժմ, հետևյալ օրինակում եկեք համեմատենք վատ և լավ ձևակերպված վերջնարդյունքները և դուք ինքներդ կտեսնեք տարբերությունները:

Ուսումնասիրենք առավել մանրամասն:

ՎԱՏ: Ուսանողը ի վիճակի կլինի վերլուծել և մեկնաբանել մարքեթինգային տվյալները օգտագործել վիճակագրական համակարգչային ծրագիրը, արդյունավետորեն ներկայացնել ստացված արդյունքները հաշվետվության և բանավոր ներկայացման միջոցներով:

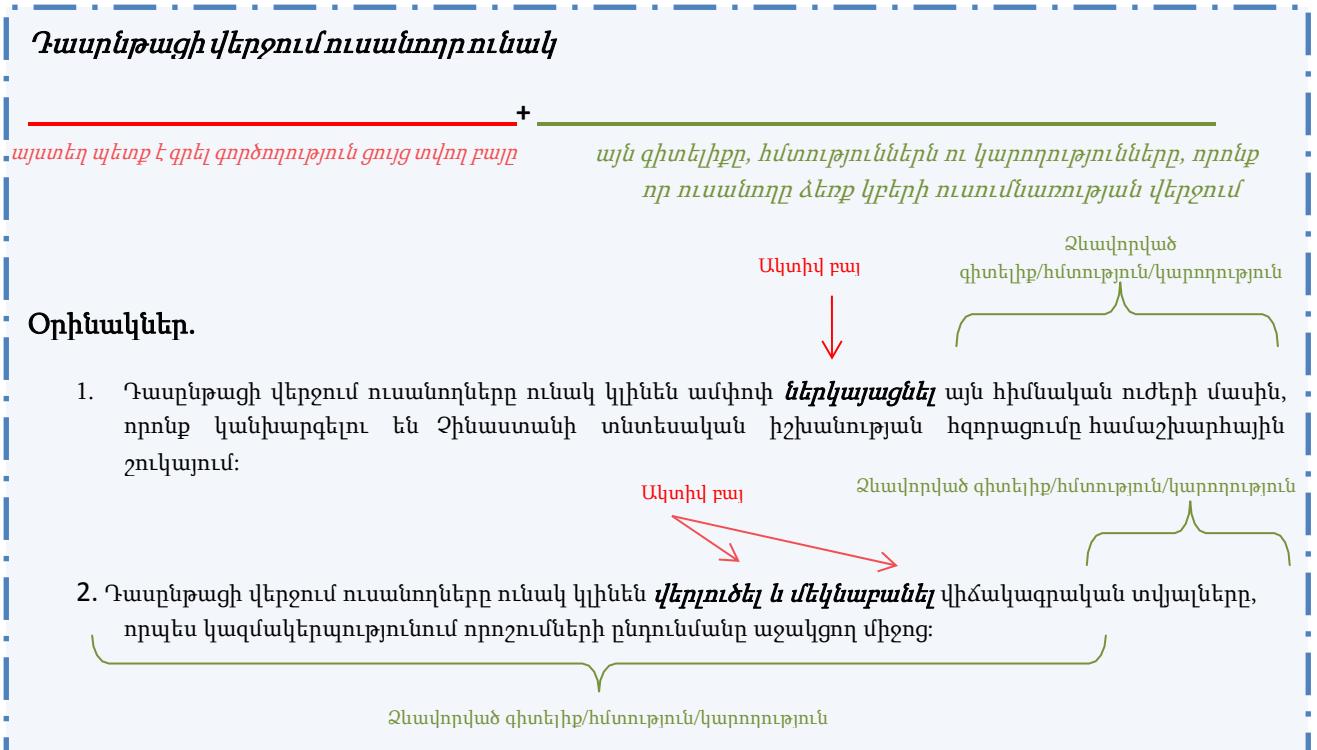
- **ԲԱՑԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ:** Այս պնդումը ներառում է մի շարք հմտություններ, որի պատճառով որոնց գնահատումը բարդանում է: Վիճակագրական վերլուծություն, գրավոր և բանավոր հաղորդակցություն-սրանք այն կարևոր հմտություններն են, որոնց անհրաժեշտ է տարանջատել:

ԿՐԹԱԿԱՆ ԵԼՔԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՁԵՎԱԶԱՓ

Այժմ եկեք քննարկենք, թե ինչ ձևաչափով են կազմվում կրթական վերջնարդյունքները: Ամենասկզբում, երբ հերթը արդեն հասել է վերջնարդյունքների սահմանմանը, լավ կլինի, եթե ինքդ քեզ խորհես հետևյալ հարցերի շուրջ՝

1. Ինչպես կնկարագրեիր իդեալական դասընթացի շրջանավարտի հատկանիշները: Ինչպիսի եզակի ուժեղ կողմեր կցանկանայիր տեսնել նրանց մեջ դասընթացի ավարտից հետո:
2. Ի՞նչն է էական, որպեսզի ուսանողները իմանան և ի վիճակի լինեն անելու դասընթացի վերջում: Ի՞նչ կարևոր գիտելիք, հմտություններ և կարողություններ կամ արժեքներ պետք է ուսանողները ունենան դասընթացի վերջում:

Այս հարցերի պատասխանները ունենալով, մոտավոր պատկերացնելով, թե ինչ ես ուզում, որպեսզի ուսանողները ունենան անցում ես կատարում հետևյալ ձևաչափին՝ մտքերդ հստակ ձևաչափով շարադրելու համար:

Առավել պարզ ներկայացնենք հետևյալ աղյուսակի միջոցով: (Որակավորումների ազգային և ոլորտային շրջանակների իրականացումը Հայաստանում, TEMPUS «ԱՐՄԵՆԲԱ» նախագիծ)

Ակտիվ/ գործողության բայ	Թեմա/ առարկա	Մակարդակը/ չափը	Տիրույթը/ համատեքստը
Վերարտադրել (գիտելիք)	քաղաքական նյութերի բովանդակությունը	ընդհանուր գծերով	հայկական մամուլից վերցված

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝

ընդհանուր գծերով վերարտադրել հայկական մամուլից վերցված քաղաքական նյութերի բովանդակությունը:

Ընդհանրացնելով նշենք, որ կրթական վերջնարդյունքների 4 հիմնական բնութագրերն են՝

- ✚ Գործողության բայ, որը մատնանշում է **ԿՎ-ի տեսակը**՝ գիտելիք և իմացություն, դրանց կիրառությունը, կարողություններ (վերլուծելու, գնահատելու, սինթեզելու), հմտություններ և այլն,
- ✚ ԿՎ-ի թեմատիկ **ոլորտը** – կարող է լինել խիստ կոնկրետ կամ ընդհանուր և վերաբերվել որոշակի բնագավառի, առարկայի, գիտելիքի նեղ բնագավառի կամ կոնկրետ կարողությունների
- ✚ ԿՎ-ի ձեռքբերման ակնկալվող **մակարդակը**, չափը, ծավալը և այլն:
- ✚ ԿՎ-ի տիրույթը, շրջանակը և/կամ **համատեքստը**:

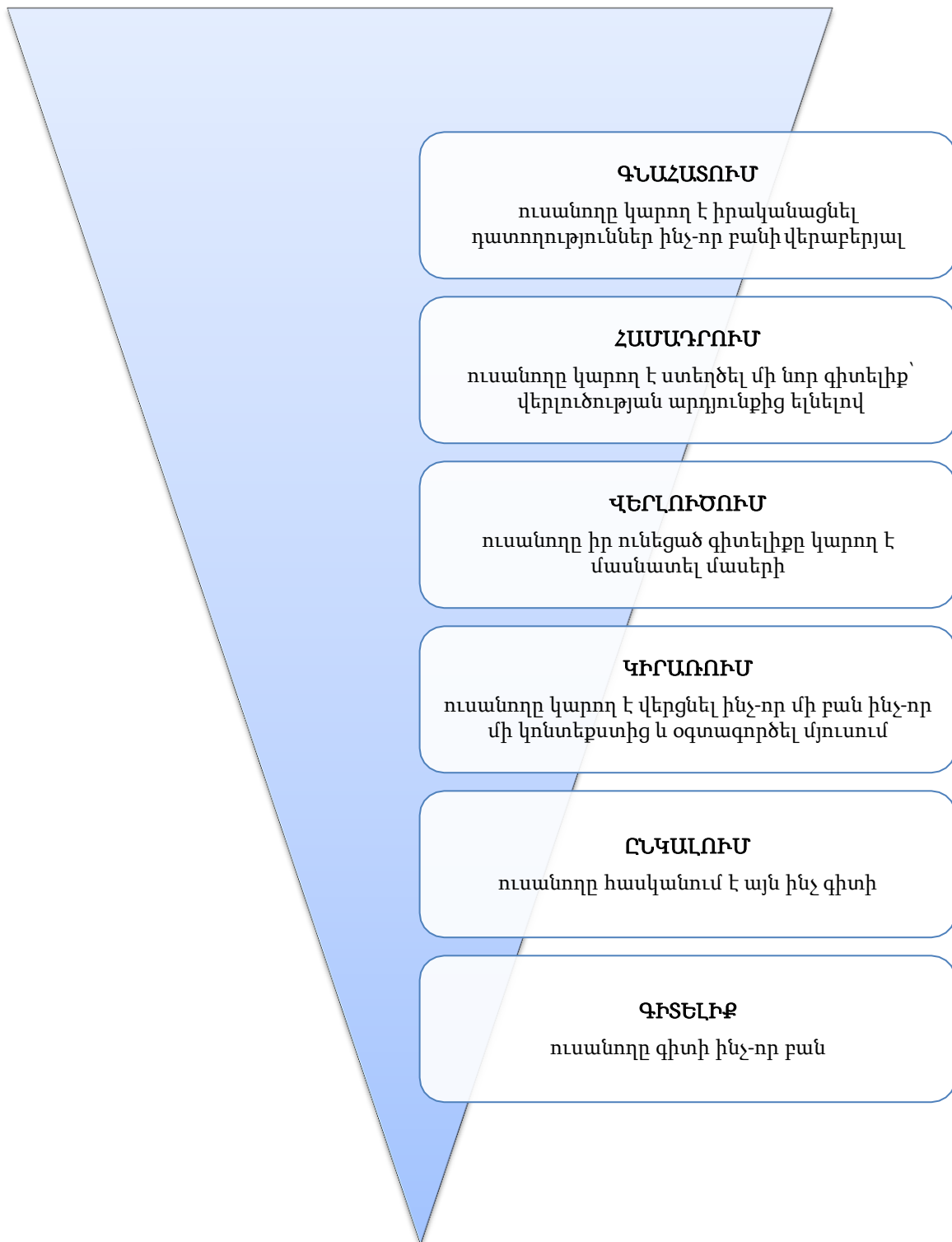
Կրթական վերջնարդյունքները ավելի ճիշտ հասկանալու համար մեզ օգնության է գալիս Բ. Բլումի հանրաճանաչ տաքսոնոմիան: Այն իրենից ներկայացնում է երեք աստիճանական մոդելների համակարգ, որոնք հնարավորություն են տալիս հասկանալու, թե ինչ սկզբունքով է կազմվում և ընդհանրապես ինչ է իրենից ներկայացնում կրթական ելքային արդյունքը: Նրա նպատակն է եղել, ստեղծել մի այնպիսի համակարգ, որը հնարավորություն կտա առաջ քաշել մտածողության առավել բարձր մակարդակի վարքի ձևեր, ինչպիսիք են օրինակ վերլուծելն ու գնահատելը:

Ուստի ԿՎ-ները հնարավորություն են տալիս պարզաբանել ուսանողի վարքը հետևյալ *երեք տիրույթներում*:

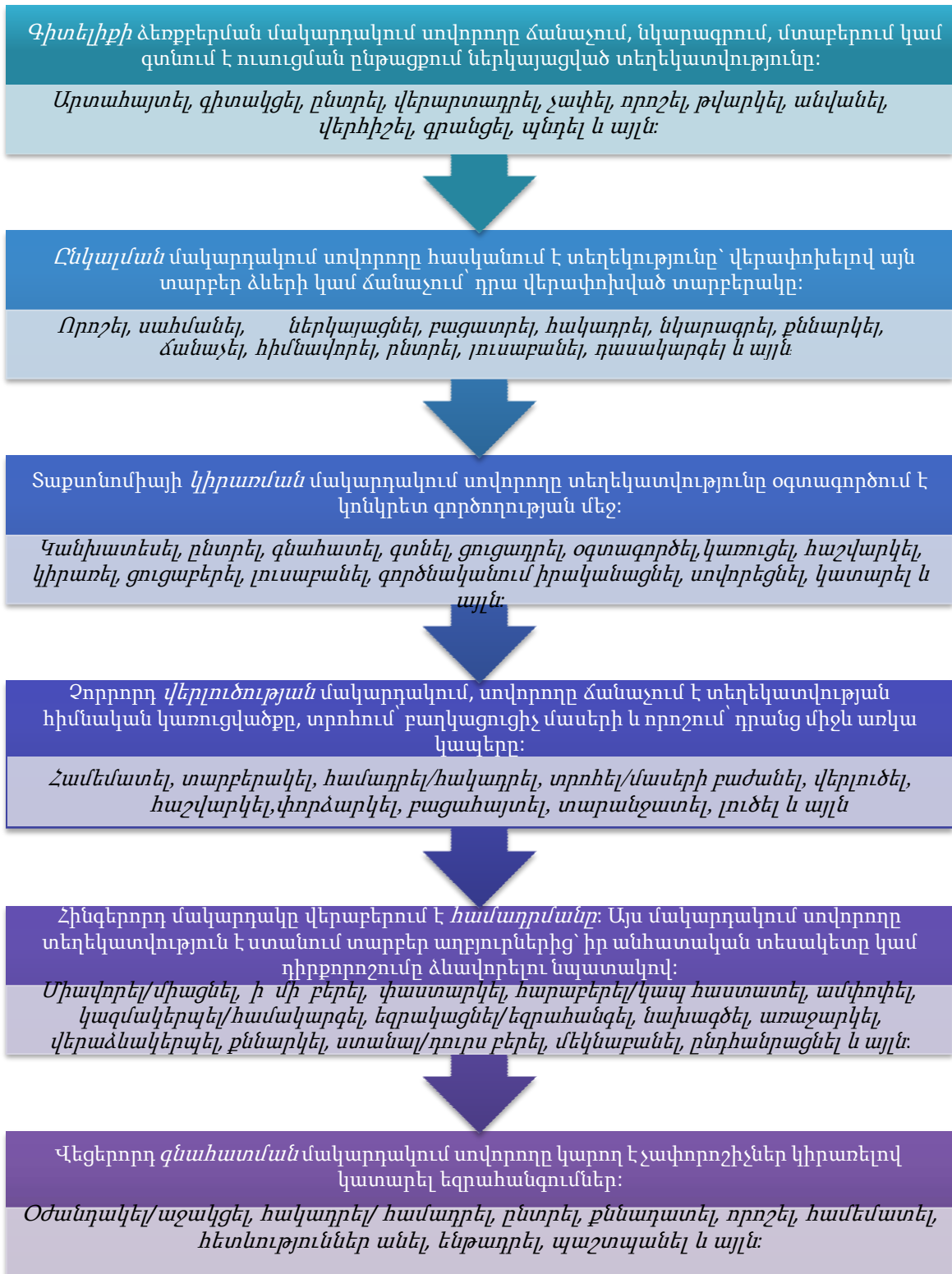
1. Իմացական - ներառում է մտածական գործընթացները՝ հասկացում, վերլուծում, գնահատում
2. Հուզական - ներառում է վերաբերմունք, զգացումներ և արժեքներ ցույց տվող գործընթացներ՝ արժևորում, ընդունում
3. Հոգեշարժողական - ներառում է ֆիզիկական հմտություններ՝ իրականացում, հավաքում, քանդում

Հարկ է նշել, որ այս տիրույթներից հանրաճանաչը իմացական տիրույթն է, որի գլխավոր մշակողը եղել է հենց Բլումը: Այն ներառում է գիտելիքը և ինտելեկտուալ հմտությունների զարգացումը: Իմացական տիրույթը իրենից ներկայացնում է 6 հիմնական մակարդակ, որը սկսում է մտածողության վարքի ամենապարզ մակարդակից և բարձրանում՝ ամենաբարդ:

Դրանք են՝

Եկեք քննարկենք առավել մանրամասն՝ ներկայացնելով համապատասխան աստիճանին բնորոշ ակտիվ բայերը, որոնք անհրաժեշտ են ԿՎ-ն ճիշտ կազմելու համար:

Ներկայացնենք ՀՀ Որակավորումների ազգային շրջանակի բնութագրիչների, ԵՈԱՇ բնութագրիչների և Բլումի տաքսոնոմիայի ակտիվ բայերի միջև կապը հետևյալ աղյուսակում: (Հայաստանի բարձրագույն կրթության համակարգում բարեվարքության ամրապնդման և կոռուպցիայի դեմ պայքարի ծրագրի վերապատրաստման նյութեր)

ՀՀ ՈԱՇ-ի բնութա- գրիչներ	Գիտելիք և ընկալում	Գ + Ը կիրառում	Հաղորդակ- ցում, ՏՀՏ, թվա- բանական հմտություն- ներ	Ընդհանուր ճանաչողական հմտություննե ր	Ինքնավարություն և պատասխանա- տվություն
ԵՈԱՇ Բնութա- գրիչներ	Գիտելիք	Հմտություն- ներ	Հմտություն- ներ	Հմտություններ	Կարողություն
Ակտիվ բա- յեր, Բլում, Անդերսոն, Կրասովոլ					
Գիտելիք/ հիշել	բացահայտել, կապակցել, թվարկել, սահմանել, վերհիշել, կրկնել, գրանցել, անվանել, ճանաչել, ձեռք բերել				
Ընկալելը/ հասկա- նալը	Վերաձևա- կերպել, տեղակայել, զեկուցել, ճանաչել, բացատրել, արտահայտել, տարբերակել, քննարկել, նկարագրել, վերանայել, եզրակացնել, պատկերա- վոր նկարա- գրել, մեկնաբանել, նկարել, ներկայացնել, տարբերակել, եզրակացնել				

Կիրառու- թյուն/ կիրառում		Կիրառել, բացահատել կապերը, զարգացնել, թարգմանել, օգտագործել, գործարկել, կազմակեր- պել, գործի զցել, վերա- կազմակեր- պել, մեկնա- բանել, մատ- նացույց անել, պատ- կերավոր նկարագրել, կիրառել պրակտի- կայում, հաշ- վարկել, ցույց տալ, ցուցադրել, բեմակա- նացնել			
Վերլուծու- թյուն/վեր- լուծում			Վերլուծել, համեմատել, փորձել, տեղեկանալ, քննել, հակադրել, կատեգորիա- ների բաժա- նել, տարբե- րակել, հակա- դրել, հայտ- նաբերել, հե- տազոտել, դասակարգել, եզրակացնել, փորձարկել, քննադատա- բար ուսում- նասիրել, բա- ցահայտել, ստուգել, վեր- լուծելով առանձնաց- նել, խորա-		

			կան տարբերակել, առանձնացնել		
Մինթեզ/Գնահատում				Կազմել, արտադրել, նախագծել, հավաքել, ստեղծել, պլանավորել, հորինել, ձևակերպել, հավաքագրել, հավաքել, ընդհանրացնել, փաստաթղթավորել, համադրել, կապակցել, առաջարկել, զարգացնել, կարգավորել, կառուցել, կազմակերպել, ծնունդ տալ, բխել, գրել առաջարկություններ	
Գնահատում/ստեղծում				Դատել, գնահատել ընթացքում, համեմատել, գնահատել վերջում, եզրահանգել, չափել, եզրակացնել, վիճարկել, որոշել, ընտրել, դասակարգել, ընտրել, գնահատել, վավերացնել, համարում, գնահատել արժեքը, որոշել արժեքը, քննադատել, եզրակացնել:	(Ուսանել ինքնուրույն, պատասխանատվություն ստանձնել, կառավարել, վերահսկել խմբերի աշխատանքը, անորոշ, նորարարական, ինքնավար միջավայրում աշխատել բարդ, անկանխատեսելի հարցերի շուրջ և լուծել դրանք) Այստեղ հավանաբար ավելի լավ կլինի ընտրել ոչ թե ակտիվ բայեր, այլ փոխադրեցության եղանակներ:

Հուզական տիրույթ

Հուզական տիրույթը գործ ունի ուսումնառության էմոցիոնալ/ հուզական կողմի հետ՝ ներառելով ուսումնառողների հավատքը, արժեքները, գաղափարները և հայացքները: Այս ասպարեզին համապատասխան բայերն են գործել:

Հոգեշարժողական տիրույթ

Հոգեշարժողական տիրույթը հիմնականում ընդգծում է ուսումնառողների ֆիզիկական հմտությունները՝ համադրելով մկանային գործունեությունն ու ուղեղը: Այս տիրույթը օգտագործվում է այնպիսի մասնագիտություններում, ինչպիսիք են առողջությանը վերաբերող առարկաներ, արվեստ, նկարչություն, ճարտարապետություն, ֆիզիկական կուլտուրա և սպորտին վերաբերող գիտություններ:

ԿՐԹԱԿԱՆ ԵԼՔԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ
ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿՈՒՄ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ
ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ

Ղասընթացի հաջող ավարտին ուսանողն ունակ կլինի՝

- ✓ հստակորեն մեկնաբանել էրգոթերապիայի սկզբունքներն ու կոնցեպցիաները:
- ✓ սահմանված չափանիշներով իրականացնել վոկալ-երգչախմբային աշխատանքներ հանրակրթական դպրոցներում:
- ✓ ճշգրտորեն կիրառել էրգոթերապիայի մոդելները և գործիքները հոգեկան առողջության խնդիրներ ունեցող անձանց հետ աշխատանքում:
- ✓ ճշգրտորեն կիրառել մանկավարժական և հոգեբանական գիտությունների գիտական ավանդույթները կրթական տարբեր ոլորտներում:
- ✓ սահմանել տարրական դասարաններում ուսուցանվող հիմնական մաթեմատիկական հասկացությունները:
- ✓ համակարգված կերպով կազմակերպել կրտսեր դպրոցականների հետ հաղորդակցման համագործակցային եղանակը:
- ✓ դասակարգել երկրաչափական պատկերները՝ ըստ բնութագրիչ հայտանիշների:
- ✓ գուգադրել հայալեզու և օտարալեզու լեզվական և լեզվամշակութային իրողությունները:

ՄՏՈՒԳԻՉ ՑԱՆԿ

Ստուգելու համար, թե արդյոք ԿՎ-ները բավարարում են ստանդարտներին, կարող եք օգտվել հետևյալ աղյուսակից: Մա հնարավորություն կտա ավելի պարզ տեսնել, թե ինչ թերություն ունի կազմված վերջնարդյունքը:

	ՄՏՈՒԳԻՉ ՑԱՆԿ	ԱՅՈ	ՈՉ
1	Կենտրոնանալ վերջարդյունքի վրա, այլ ոչ թե գործընթացի		
2	Գրել վերջնարդյունքները հաշվի առնելով, թե ինչ պետք է անի ուսանողը, այլ ոչ թե դասախոսը		
3	Յուրաքանչյուր վերջնարդյունքը սկսվում է գործողություն ցույց տվող բայով		
4	Յուրաքանչյուր վերջնարդյունք սկսվում է մեկ բայով		
5	Վերջնարդյունքը կազմված չէ երկակի կամ բազմակի իմաստ ունեցող բայերով, օրինակ իմանալ, հասկանալ, սովորել		
6	Վերջարդյունքները չափելի և դիտարկելի են		
7	Վերջնարդյունքների քանակը բավարար են		
8	Վերջնարդյունքները անդրադառնում են տվյալ առարկայից ստացվող գիտելիքին, հմտություններին և կարողություններին		
9	Վերջնարդյունքը հնարավորություն է տալիս հասկանալու, թե ուսանողը առարկայի ավարտից հետո ինչ կիմանա /իմացական/ճանաչողական/, կմտածի /հուզական/ և կանի /հոգեշարժական/		
10	Վերջարդյունքները համապատասխանում են ծրագրի և առարկայի նպատակներին		
11	Վերջնարդյունքները ձեռք են բերվում ամբողջ դասընթացը յուրացնելուց հետո		

12	Վերջնարդյունքը հնարավորություն է տալիս մշակել համապատասխան դասավանդման ռազմավարություն		
13	Ընտրված գնահատման մեթոդները համապատասխանում են վերջնարդյունքին		
14	ԿՎ-ն ներկայացնում է ուսանողների գիտելիքի և կարողության մինիմալ չափը, որի դեպքում ուսանողը հաջողությամբ կավարտի տվյալ դասընթացը		